

Catul 2024

Gaius Valerius Catullus

Catul

Latinsk tekst og gloser

Peter Bruun Hansen, 2021-24

Ni digte med gloser	3
Digt 51	4
Digt 5	6
Digt 109	8
Digt 87	10
Digt 70	12
Digt 85	14
Digt 72	16
Digt 8	18
Digt 11	20
Poesiens rytme: metrik	24
Prosodi (metrikkens teori)	24
Elision	24
Stavelsesdeling	24
Lang og kort stavelse	25
Regler for notation	25
Eksempel på en analyse af et vers	25
Rytmerne hos Catul	25
Sapfisk strofe	25
Hendekasylláber	26
Hinkejambe	26
Elegisk distichon	26

Henvisninger til grammatik: Paragrafnumre i Ars Minor.

Dette hæfte rummer tekster og gloser.

Ni digte med gloser

Digt 51

1

ille *pron* → 4.5.3

mī *pron* → 4.2

pār [pari-] *adj* 3 ligeværdig (med ngn.+*DAT*)

deus *m2* en gud

videō [vīdī vīsus] 2 *tr* ser; *i passiv*: forekommer, ser ud til (at...+*nom.m.inf.*; +*IO* om den der oplever det)

fās *n3* (*ubøjeligt*) (1) guddommelig lov (2) tilladt iflg. guddommelig lov

ille ... *superare divos* er ligesom par esse deo *afhængigt af* videtur.

Konstruér: ille videtur *superare* divos, si fas est.

superō 1 *tr* overgår

dīvus *m2* gud(dom)

sedeō [sēdī sessus] 2 *intr* sidder

adversus *adv* overfor

identidem *adv* igen og igen

spectō 1 *tr* betragter, kigger på

audiō 4 *tr* lytter til, hører

5

dulce *adv* sødt (**dulcis** *adj* 3 sød)

rīdeō [rīsī rīsus] 2 *intr* ler

miser *adj* 1/2 stakkels (2.2.1.2)

omnis *adj* 3 al

ē-ripiō [-ripuī -reptus] 3 *tr* river bort, stjæler, røver

sensus *m4* sans (*jf. sentio* 4 *tr* mærker, føler)

nam *konj* for, thi (9.1)

simul = simulatque *konj* lige så snart (9.2)

ā-spiciō [-spexī -spectus] 3 *tr* får øje på

nihil *pron neut* intet

super *adv* tilovers (for ngn.+*DAT*)

vox *f3* stemme

ōs [ōr-] *n3* mund

lingua *f1* tunge

torpeō [-, -] 2 *intr* er lammet, er følelsesløs

tenuis *adj* 3 tynd

artus *m4 plur* lemmer (arme og ben)

10

flamma *f1* flamme

dē-mānō 1 *intr* flyder ned

sonitus *m4* lyd

suō-pte = suō (4.3) + *et forstærkende suffiks* = "sin helt egen"

tintinō 1 *intr* ringer, klirrer, larmer (*lydefterlignende verbum*)

auris [auri-] *f3* øre

geminus *adj* 1/2 dobbelt, tvilling-

tegō [texī tēctus] 3 *tr* dækker

lūmen [lūmin-] *n3* øje (*bogstaveligt*: lys; *betydningen* øje er *slangpræget*)

nox [noct-] *f3* nat

ōtium *n2* fritid

molestus *adj* 1/2 ubehagelig, skadelig

ex-sultō 1 *intr* jubler, fryder sig,

bogstavelig: springer op

nimum *adv* for meget

gestiō 4 *intr* er ekstatisk, manisk

15

et ... et ... *konj* både ... og ...

rex [rēg-] *m3* konge

prius *adv* tidligere

beātus *adj* 1/2 lykkelig

per-dō [-didī -ditus] 3 *tr* ødelægger

urbs [urb-] *f3* by

dulce ridentem, miserō quod omnēs 5
ēripit sēnsūs mihi, nam simul tē,
Lesbia, āspexī, nihil est super mī
<vōcis in ōre>,¹

lingua sed torpet, tenuis sub artūs
flamma dēmānat, sonitū suōpte
tintinant aurēs, geminā teguntur
lūmina nocte.

Ōtium, Catulle, tibī molestum est.
Ōtiō exsultās nimiumque gestīs.
Ōtium et rēgēs prius et beātās
perdidit urbēs.

Digt 5

vīvō [vixī victus] 3 *intr* lever
amō 1 *tr* elsker
rūmor [rūmōr-] *m3* rygte
senex [sen-] *m3* gammel mand
sevērus *adj* 1/2 alvorlig, streng (2.3)
omnis *adj* 3 al
ūnus *num* én (eneste); unius *er gen.sg.*
aestimō 1 *tr* vurderer (ngt.+DO til at
have en værdi af ...+GEN 12.5.3)
ās [ass-] *m3* en as (*mindste romerske*
mønt, 'en halvtredsøre')
sōl [sōl-] *m3* sol
occidō [occidī, -] 3 *intr* falder, går
ned, dør (**cado** 3 *intr* falder)
red-eō [-iī -itus] 4 *intr* vender tilbage
(eo 4 *intr* går 6.9.3)
possum → 6.9.2
cum → 9.2
semel *adv* én gang
brevis *adj* 3 kort
lux [lūc-] *f3* lys
nox [noct-] *f3* nat
perpetuus *adj* 1/2 evig
dormiō 4 *intr* sover; nox dormienda
'én nat til at sove i' (5.4 og 15.5)
dō [dedī datus] 1 *tr* giver

bāsium *n2* kys
mille *num* 1.000 (**mīlia** *n3 plur*
tusinder)
dein(de) *adv* derefter (*udtales den-*)
centum *num* 100
alter *adj* 1/2 (d)en anden (2.2.1.2)
secundus *num ord (adj 1/2)* anden
usque *adv* hele vejen (til)
multus *adj* 1/2 megen
faciō [fēcī factus] 3 *tr* gør (*her i*
aritmetisk betydning af addition)
con-turbō 1 *tr* blander sammen,
roder sammen
ne *hyp konj* for at ikke (+*konjunktiv i*
ledsætningen, 9.2)
sciō 4 *tr* véd
quis *pron indef* nogen
malus *adj* 1/2 ond(sindet), slem
in-videō [-vīdī -vīsus] 2 *intr* 'kaster
onde øjne', er misundelig, ser
skævt til
tantus *adj* 1/2 så stor; *n2* så meget
(...+GEN 12.5.1)

Grammatik:

Konjunktiv i hoved- og ledsætninger (14)

Imperativ

Komparativ (2.3)

Ej gennemført glosseret: Pronominer (4), præpositioner (8), konjunktioner (9).

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus

rumoresque senum severiorum

omnes unius aestimemus assis.

Soles occidere et redire possunt;

nobis cum semel occidit brevis lux 5

nox est perpetua una dormienda.

Da mi basia mille, deinde centum,

dein mille altera, dein secunda centum,

deinde usque altera mille, deinde centum.

dein, cum milia multa fecerimus, 10

conturbabimus illa, ne sciamus,

aut ne quis malus invidere possit,

cum tantum sciat esse basiorum.

Digt 109

iūcundus *adj* 1/2 glad, fornøjelig

vīta *f1* liv

prō-pōnō [-posuī -positus] 3 *her*:

siger, lover (*egt. 'fremsætter'*)

at...+ACI 15.2.; +IO

amor [amōr-] *m3* kærlighed

perpetuus *adj* 1/2 evig, vedvarende

fore *prospektiv infinitiv aktiv af sum*:

“komme til at være” (6.9.1 note 2)

dī *vokativ plur. af deus m2* en gud

magnus *adj* 1/2 stor

faciō [fēcī factus] 3 *her*: sørger for

(at...: ut ... +*konjunktiv*)

vērē *adv* sandfærdigt

prō-mittō [-mīsī -missus] 3 lover

possit 6.9.2

sincērē *adv* oprigtigt

dīcō [dixī dictus] 3 siger

animus *m2* sjæl (*ex animō* ‘af hjertet’)

ut (l. 5) “sådan at” (*følgesætning*)

licet 2 *upers. verbum* det er tilladt

(nogen{*DAT*} at gøre noget{*INF*})

tōtus *adj* 1/2 hel

tōtā vītā

per-dūcō [-duxī -ductus] 3 *tr her*:

holder ved lige

aeternus *adj* 1/2 evig

sanctus *adj* 1/2 hellig

foedus [foeder-] *n3* pagt, forbund

amīcitia *f1* venskab (*hører sammen*

med foedus)

1-2: ud over tiltalen og *mihi proponis* er de to vers en akkusativ m. infinitiv (*propono* fungerer som ytringsverb, Ars 15.2)

3: subjekt for *possit* er den unavngivne pige (*mea vita*) som digtet handler om.

5: *nobis* kan både henvise til parret (“os to”) og til digter-jeg’et alene (“forfatterpluralis”)

Grammatik:

Akkusativ med infinitiv 15.2

Upersonlige verber: licet+IO+infinitiv

Iucundum, mea vita, mihi proponis amorem

hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.

di magni, facite ut vere promittere possit,

atque id sincere dicat et ex animo,

ut liceat nobis tota perducere vita

5

aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

Digt 87

nulla af nullus *pron.* ingen

potest **6.9.2**

mulier [mulier-] *f3* kvinde (*nogle gange som spansk* *mujer*: hustru)

tantum ... quantum *korrelative*
adverbier så meget ... som

se *Det refleksive pronomen i indirekte tale viser tilbage til den talende person, dvs. til mulier, og fungerer her som subjekt.*

amatam (esse) *perf.inf.pas.*, **6.8.3**
(*infinite former*)

vērē *adv* sandfærdigt, oprigtigt
fidēs *f5* troskab

ullus *adj* 1/2 nogen som helst

umquam *adv* nogensinde

tantus ... quantus *korrelative*
pronominer 1/2 så stor ... som

amor [amōr-] *m3* kærlighed (*tuus*:
'din' *el.* 'til dig')

foedus [foeder-] *n3* pagt, forbund
(*både i den offentlige og private sfære*)

pars [part-] *f3* del (**ex parte mea** *fast udtryk*: fra min side)

re-periō [-pperī -pertus] *4 tr* finder

Konstruér: Nulla mulier potest dicere se vere amatam (esse) tantum quantum Lesbia mea amata est a me. Nulla tanta fides fuit umquam ullo foedere, quanta (fides) reperta est in amore tuo ex parte mea

Grammatik:

Perfektiv infinitiv passiv med og uden esse.

Perfektiv infinitiv passiv er dannet af PPP + esse. Participiet har kongruens; esse er meget ofte udeladt

Korrelative pronominer og adverbier

Korrelative par ("sam-henførende") af pronominer eller adverbier angiver at to udtryk står i et forhold til hinanden: "øjne så store som tekopper"; på latin har disse korrelative par oftest forbogstaverne t- q-: tam quam, tantus quantus, talis qualis (så ... som, så stor ... som, sådan ... som).

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam

vere, quantum a me Lesbia amata mea est.

nulla fides ullo fuit umquam foedere tanta,

quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

Digt 70

nullī *af nullus pron ingen (dat.sg.)*
dīcō [dixī dictus] 3 siger (at ... +ACI,
15.2)
mulier [mulier-] *f*3 kvinde
nūbō [nūpsī nūptus] 3 *intr* gifter mig
(med nogen +IO)
malle *impf.inf.akt. af mālō*, → 6.9.2
quam *konj (sammenlignende) her: frem*
for
non si *hyp konj* selv ikke hvis
se henviser i indirekte tale til
afsenderen, dvs. *mulier mea*
Iuppiter [Iov-] *m*3 Jupiter (den
højeste gud = Zeus hos grækerne)
petō [petīvī petītus] 3 *tr* søger, går
efter
cupidus *adj 1/2 lidenskabelig*
quod 4.6.1; *selvstændig relativ*
ledsætning (dvs. uden korrelat): “det
som”
amāns [amant-] *m*3 en elsker (*egt.*
impf.ptc.akt. af amō)
ventus *m*2 vind
rapidus *adj 1/2 hurtig*
scribō [scripsī scriptus] 3 *tr* skriver
oportet [oportuit -] 2 *upers* man bør
(+INF)
aqua *f*1 vand

1-2 *konstruér*: mulier mea dicit se nulli nubere malle quam mihi, non si Iuppiter ipse se petat.
3-4 *konstruér*: sed oportet scribere in vento et in rapida aqua (id) quod mulier dicit cupido amanti

Grammatik

ACI fortsat (det *refleksive pronomen* i ACI, LS i ACI)

En *infinitiv-konstruktion* har ikke subjekt medmindre det er en *akk.m.inf.*!

Nulli på sætningens førsteplads svarer til dansk sætningskløvning: “Der er ingen ...”

Nulli se dicit mulier mea nubere malle
quam mihi, non si se Iuppiter ipse petat.
dicit. sed mulier cupido quod dicit amanti,
in vento et rapida scribere oportet aqua.

Digt 85

ōdī [ōsus] *vb defect*² hader
amō 1 *tr* elsker
quārē *adv* hvorfor (*indleder*
interrogativ ledsætning, 14.6)
id *pron* (4.5.1)
faciō [fēcī factus] 3 *tr* gør
fortasse *adv* måske
re-quīrō 3 *tr* spørger (*af quaerō*)
nesciō 4 *tr* ved ikke
fīō *vb defect*³ 4 *intr* sker; **fieri** *er impf.*
inf. pas. i aktiv betydning
sentiō [sensī sensus] 4 *tr* føler,
mærker (15.2)
ex-cruciō 1 *tr* piner, plager (**crux**
[cruc-] *f*3 et kors (til korsfæstelse
o.l.))

Grammatik:

Interrogative ledsætninger (14.6)

² Et 'defekt' verbum findes kun i et begrænset antal former. *Odi* findes fx kun i perfektiv, men har imperfektiv betydning. Forklaringen er at betydningen egt. er *er begyndt at hade* = *hader*.

³ Verbet *fio* findes kun i imperfektiv aktiv (bortset fra infinitiv, der altid er passiv!); det fungerer som passiv form af *facio*.

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris.

Nescio. Sed fieri sentio, et excrucior.

Digt 72

dīcō [dīxī dīctus] 3 tr siger
quondam *adv* engang
sōlus *adj* 1/2 alene, 'som den eneste'
nōvī [nōtus] *vb defect*⁴ kender
prae *præp m abl* frem for
volo → 6.9.3
teneō 2 tr holder
Iuppiter [Iov-] *m3*
dī-ligō [-lexī -lēctus] 3 tr holder af,
elsker
tum *adv* dengang, da
tantum *adv her:* kun, blot
ut *hyp konj her sammenlignende:*
ligesom, således som 9.2
vulgus *n2* pøbelen, folket (NB *ét af de*
ganske få ord på -us der er n2)
amīca *f1* kæreste, veninde
pater [patr-] *m3* fader
gnātus *m2* søn (*gammeldags stavemåde*
for nātus)
gener [genero-] *m2* svigersøn
nunc *adv* nu
cog-noscō [-nōvī -nitus] 3 tr lærer at
kende
quārē *adv* derfor
etsī *hyp konj* selvom
impēnsus *adj* 1/2 eftertrykkelig (*her*
adv komparativ 3.2)
ūrō [ussī ustus] 3 tr brænder
multō *adv* meget
tamen *adv* dog
vīlis *adj* 3 billig, værdiløs
levis *adj* 3 let, værdiløs
quī *adv* hvordan
potis *adj ubøjeligt* muligt
inquam *vb defect*⁵ siger

quod *hyp konj her:* fordi
iniūria *f1* uret
tālis *adj* 3 sådan, 'en sådan'
cōgō [coēgī coāctus] 3 tr tvinger
(ngn.{AKK} til ngt.{INF}) (**con+ago**)
magis *adv* mere
bene volō *vb intr* nærer velvilje
(*bøjning: 6.9.2*)
minus *adv* mindre

⁴ Verbet *novi* er defekt ved kun at eksistere i perfektiv, men med imperfektiv betydning.

⁵ Verbet *inquam* er defekt ved kun at eksistere i imperfektiv, og selv dér kun i et begrænset antal former

Dicebas quondam solum te nosse Catullum,

Lesbia, nec prae me velle tenere Iovem.

Dilexi tum te non tantum ut vulgus amicam,

sed pater ut gnatos diligit et generos.

Nunc te cognovi; quare etsi impensius uror, 5

multo mi tamen es vilior et levior.

Qui potis est? inquis. Quod amantem iniuria talis

cogit amare magis sed bene velle minus.

Digt 8

1

miser [misero-, misera-] *adj* 1/2
stakkels, ynkelig
dē-sinō [-sīvī -situs] 3 holder op
(med at+*INF*)
ineptiō 4 er uduelig, tosset
quod “det som” (*quod-sætningen er*
dir.obj. for ducas)
videō [vīdī vīsus] 2 *tr* (v. 2) ser; (v. 16)
i passiv: forekommer, ser ud til (at
være...+*SbP*; også +*IO*)
per-eō [-iī -itus] 4 (*ureglm.*) *intr* går
til grunde
per-dō [-didī -ditus] 3 *tr* mister,
taber
dūcō [dūxī, dūctus] 3 *tr* v.2: regner
ngt. for at være ngt. (+*DO*, +*ObjP*);
v.4: fører
fulgeō [fulsī -] 2 *intr* stråler (-ēre =
-ērunt, 6.4.2)
quondam *adv* engang
candidus *adj* 1/2 strålende
sōl [sōl-] *m3* sol
cum *hyp konj* 9.2, ‘dengang da’
ventitō 1 *intr* plejer at komme
quō *adv* derhen, hvor (*her fungerer*
det som hyp konj)
puella *f1* pige

5

amō 1 *tr* elsker
nōbīs → 12.6.3
quantum *hyp konj* så meget som
ibi *adv* dér
multus *adj* megen
iocōsus *adj* 1/2 sjov, dejlig
fīō *vb defect* 4 *intr* sker
volō, nōlō *vb ureglm.* 6.9.2
vērē *adv* virkelig
nunc iam *adv* men nu
quoque *adv* også

impotēns [impotent-] *adj* 3
afmægtig
nōlī *imperativ af nolo* 6.9.2

10

fugiō [fūgī -] 3 *intr* flygter
sector 1 *dep* jagter
vīvō [vixī victus] 3 *intr* lever
obstinātus *adj* 1/2 fast besluttet,
hårdnakket
mēns [ment-] *f3* sind⁶
per-ferō [-tulī -lātus] 3 *ureglm tr*
holder ud (6.9.3)
obdūrō 1 *intr* gør mig hård
valē! farvel
iam *adv* allerede, nu
re-quirō [-quisīvī -quisītus] 3 *tr*
opsøger
rogō 1 *tr* spørger efter, ‘inviterer’
invītus *adj* 1/2 uvillig, ‘som ikke har
lyst’
at *konj* men (9.1)
doleō 2 *intr* lider, har det dårligt
nulla “overhovedet ikke”

15

scelestus *adj* 1/2 forbryderisk
vae tē interj ve dig!
maneō [mānsī mānsus] 2 *intr*
forbliver
vīta *f1* liv
ad-eō [-iī -itus] 4 *ureglm tr* går hen til
dīcō [dixī dīctus] 3 *tr* siger (*husk* 15.2)
bāsiō 1 *tr* kysser (på en erotisk måde)
labellum *n2* læbe
mordeō [momordī morsus] 2 *tr*
bider
destinātus *adj* 1/2 beslutsom (*NB frit*
prædikat)

⁶ Denne instrumentale ablativ nedarves til
ital. (-mente), *spansk* (-mente), *fransk*
(-ment) *m.fl.* som en adverbialendelse.

1-2: Tag dig sammen Catul – 3-8: Engang var det hele så godt ... – 9-11: ... men nu er det skidt, så tag dig dog sammen. – 12-13: Lesbia, nu gider Catul dig ikke længere ... – 14-18: ... Så nu er det slut med alle de dejlige ting vi lavede sammen. – 19: Tag dig nu sammen, Catul!

Miser Catulle, desinas ineptire,
et quod vides perisse, perditum ducas.
fulsere quondam candidi tibi soles,
cum ventitabas quo puella ducebat
(amata nobis quantum amabitur nulla). 5
ibi illa multa cum iocosa fiebant,
quae tu volebas nec puella nolebat,
fulsere vere candidi tibi soles.
nunc iam illa non vult: tu quoque impotens noli,
nec quae fugit sectare, nec miser vive, 10
sed obstinata mente perfer, obdura.
vale puella, iam Catullus obdurat,
nec te requiret nec rogabit invitam.
at tu dolebis, cum rogaberis nulla.
scelestas, vae te, quae tibi manet vita? 15
quis nunc te adibit? cui videberis bella?
quem nunc amabis? cuius esse diceris?
quem basiabis? cui labella mordebis?
at tu, Catulle, destinatus obdura.

Digt 11

Furī et Aurēli vokativ (tiltaleform)

2.1.2.1; *Furius og Aurelius er Catuls venner 'gennem tykt og tyndt'.*

Vokativen afsluttes først i v. 14.

comes [comit-] *m3 følgesvend*

sīve ... sīve ... seu ... sīve ... sīve konj.

hvad enten ... eller ... eller (osv.).

Underforstået: "I er Catuls trofaste følgesvende, ligemeget om han ... eller ... eller ...".

extrēmus *adj 1/2 det yderste*

Indī m2 plur *Indien, Inderne (folket bruges istf. landet)*

penetrō 1 intr *trænger ind i, "rejser til" in+AKK. (subj. er Catul)*

ut hyp konj her: *"der hvor"*

lītus [lītor-] *n3 kyst*

longē adv *langt, "vidt og bredt"*

resonō 1 intr *genlyder*

Eōus *adj 1/2 (3 stavelser!)*

Morgenrødens, dvs. "østlig"

tundō [tutudī tūsus] *3 tr slår*

unda f1 *bølge (abl)*

5

Hircāni m2 plur. *hyrkanerne,*

Hyrkanien (ved det Kaspiske hav)

Arabēs m3 plur. *araberne, Arabien*

...-ve konj. eller ...

mollis *adj 3 blød, luksuriøs,*

"blødsøden" (romerne anså araberne for at være vilde med luksus)

Sagae m1 plur *sagerne (også et*

folkeslag ved det Kaspiske hav)

sagittifer *adj 1/2 pile-bærende*

(partherne var kendt for deres dygtige bueskytter)

Parthī m2 plur *partherne, Parthien (= Persien)*

quae ... aequora → **4.6.1.1**

aequor [aequor-] *n3 havet*

septemgeminus ... Nilus *"Den*

syv dobbelte Nil" (Nildeltaet i

Ægypten løber ud i mindst syv udløb)

colōrō 1 tr *farver*

trāns præp m akk *igennem, "hen over"*

altus *adj 1/2 høj*

gradior [gressus] *dep 3 intr* *vandrer*

Alpēs f3 plur *Alperne*

10

Caesar m3 *Gaius Julius Cæsar der i*

disse år førte krig mod gallerne

(kelterne i Frankrig og Belgien),

germanerne og britannerne.

vīsō [vīsī vīsus] *3 tr* *besøger, beskuer*

monumentum n2 *mindesmærke*

magnus *adj 1/2 stor*

Gallicus *adj 1/2 gallisk (keltisk)*

Rhēnus m2 *Rhinen*

horribilis *adj 3 hårrejsende*

ultimus *adj 1/2 yderst (fordi*

Britannien er verdens ende)

Britannī m2 plur *britannerne,*

Britannien

Omnia - *parātī sidste del af Catuls*

lange tiltale til F&A; kernen er parati

omnia haec *"alt det her" (neut.plur.*

'disse ting' bruges på samme måde

som dansk neut.sg. 'det her')

quī-cumque rel pron *hvemend (4.6.1)*

ferō [tulī lātus] *3 tr* *bringer, bærer*

(6.9.3)

voluntās [voluntāt-] *f3 vilje*

caelitēs m3 plur *de himmelske (=*

guderne; caelum n2 himlen)

temptō 1 tr *giver sig i kast med,*

prøver

simul adv *sammen*

parātus *adj 1/2 parat (til at ... +INF);*

sidste ord i vokativ: "I der er..."

Furi et Aureli, comites Catulli,
(sive in extremos penetrabit Indos,
litus ut longe resonante Eoa
 tunditur unda,
sive in Hyrcanos Arabesve molles, 5
seu Sagas sagittiferosve Parthos,
sive quae septemgeminus colorat
 aequora Nilus,
sive trans altas gradietur Alpes,
Caesaris visens monumenta magni, 10
Gallicum Rhenum, horribile aequor, ul-
 mosque Britannos,) – omnia haec, quaecumque feret voluntas
caelitum, temptare simul parati –,

Digt 11 (fortsat)

15

paucī *adj* 1/2 *plur* få (≠ mange)
nuntiō 1 *tr* meddeler (+DO +IO)
bonus *adj* 1/2 god
dictum *n2* besked, udsagn
vīvō [vixī victus] 3 *intr* lever (*jussiv*
 konj. om tilladelse: lad hende bare... ,
 14.2.3)
valeō 2 *intr* har det godt, trives
moechus *m2* horkarl,
 ægteskabsbryder
com-plector [-plexus] *dep* 3 *tr*
 omfavner; **complexa** *PPP med*
 aktiv betydning.
teneō 2 *tr* holder
trecentī *adj* 1/2 *plur* 300 (*dvs.* “rigtig
 mange”)
nullus *adj* 1/2 ingen
vērē *adv* ægte, oprigtigt
identidem *adv* igen og igen
omnis *adj* 3 al

20

ilia *n2 plur* “underlivet”
rumpō [rūpī ruptus] 3 *tr* sprænger,
 får til at revne
respectō 1 *tr* (1) tager hensyn til
 (2) forventer
ut ante “som førhen”
amor [amōr-] *m3* kærlighed
quī = amor meus (4.6.1.1)
culpa *f1* skyld
cadō [cecidī cāsus] 3 *intr* falder,
 synker, styrter
velut *konj* ligesom
prātum *n2* eng
ultimus *adj* 1/2 yderst
flōs [flōr-] *m3* blomst
Konstruér: postquam tactus est aratro
 praetereunte
praeter-eō [-iī -itus] 4 *intr* går forbi
 (-eunt- *er IPA*)
tangō [tetigī tāctus] 3 *tr* rører (*form:*
 6.8.3)
arātrum *n2* plov

pauca nuntiate meae puellae 15

non bona dicta:

cum suis vivat valeatque moechis,

quos simul complexa tenet trecentos,

nullum amans vere, sed identidem omnium

ilia rumpens; 20

nec meum respectet, ut ante, amorem,

qui illius culpa cecidit velut prati

ultimi flos, praetereunte postquam

tactus aratro est.

Poesiens rytme: metrik

Dansk poesi er traditionelt skrevet i bestemte rytmiske former. Den poetiske rytme på dansk baserer sig på en regelmæssig følge af tryksvage og trykstærke stavelser (fx “Kong Kristjan stod ved højen mast” med tryk på hver anden stavelse).

Latinsk poesi har også rytmiske former. De har dog ikke noget at gøre med tryksvage og trykstærke stavelser. I stedet baserer rytmen sig på stavelsernes *længde*; latinsk poesis rytme er altså en regelmæssig følge af *korte* og *lange* stavelser.

I dag forstår man teorien bag latinsk metrik, men vi ved ikke hvordan det har lydt. Antikke forfattere taler om *ictus* (taktslag), men det er uvist om det betød noget for den måde romerne læste deres digte højt.

Prosodi (metrikkens teori)

Elision

Når et ord **slutter på vokal (eller m!)** og det næste ord **starter på vokal (eller h!)**, bliver den første vokal (eller vokal+m!) slugt af den anden. Undtagelsen er når det andet ord er *es* eller *est*, så bliver *e* slugt:

null~~um~~ amans
aratro ~~e~~st

omnia~~a~~ haec
quanta~~a~~ in

Rhen~~um~~, horribile aequor
tu~~e~~ ex

Stavelsesdeling

En stavelse består af én vokal plus eventuelt tilhørende konsonanter. En enkelt konsonant hører til den følgende vokal. Ved to konsonanter hører den første til foregående, den anden til den følgende.⁷ Stavelsesdeling ser ikke på ordgrænser! En stavelse der ender på konsonant, kaldes **lukket**, en stavelse der ender på vokal, kaldes **åben**.

Herunder er vers 13-16 af Catuls digt 51 delt op i stavelser

Ō + ti + um, + Ca + tul + le, + ti + bī + mo + les + tum ~~e~~st. +

Ō + ti + ~~e~~ ex + sul + tās + ni + mi + um + que + ges + tīs. +

Ō + ti + ~~um~~ et + rē + gēs + pri + u + s et + be + ā + tās +

per + di + di + t ur + bēs. +

⁷ Undtagelse (‘muta cum liquida’-reglen): Kombinationen af ptk/bdg + l og r opfattes oftest som én konsonant, dvs.: *bl br cl cr dl dr gl gr pl pr tl tr*. Eksempel: 11.2 *pe+ne+tra+bit*

Lang og kort stavelse

En stavelse er KORT når begge flg. kriterier er opfyldt:

- Den er åben
- Dens vokal er kort

En stavelse er LANG når den opfylder mindst ét af flg. kriterier:

- Den er lukket
- Dens vokal er lang.

Regler for notation

- Lang stavelse markeres med en streg — over stavelsen.
- Kort stavelse markeres med en nedadgående bue ~ over stavelsen.
- Slutstavelsen i et vers regnes *altid* for lang.
- Tegnet ≡ betyder at stavelsen enten skal være kort eller lang.
- Tegnet ≡ betyder at her enten kan være én lang eller to korte stavelser.
- Lodret streg | bruges til at adskille rytmiske enheder.

Eksempel på en analyse af et vers

— — — — — — — — — —
 Ō + ti + um, + Ca + tul + le, + ti + bī + mo + les + tum est. +

Note: 1 2 3 4

- 1) Lang vokal, åben stavelse = lang stavelse.
- 2) Kort vokal, åben stavelse = kort stavelse.
- 3) Kort vokal, lukket stavelse = lang stavelse.
- 4) Elision af *e'* et i *est*; kort vokal, lukket stavelse = lang stavelse.

Rytmerne hos Catul

Catul bruger *mange* forskellige rytmer i sine digte. Vi møder de følgende:

Sapfisk strofe

Opkaldt efter den græske digter Sapfo, der opfandt formen. Strofer bestående af 4 vers: tre lange og ét kort vers:

Sapfisk strofe bruges i digt 51 og 11.

Hendekasylláber

Et græsk ord der betyder “elleve-stavelse”. Et vers på elleve stavelser gentages.

— — — — — — — — — — —

Hendekasyllaber bruges i digt 5.

Hinkejambe

Jambe er betegnelsen for rytmen — — — — —. Hinkejambens vers består af tre jamber, men til sidst bliver der byttet rundt på lang og kort, så man ‘hinker’:

— — — — — | — — — — — | — — — — —

Hinkejamben bliver brugt i digt 8.

Elegisk distichon

Det elegiske distichon (græsk *di-stichon* = to-linje) er en meget almindelig versform, der består af daktyler.

En daktyl (græsk *dáktylos*: en finger) er betegnelsen for rytmen — — —. I praksis kan de to korte stavelser næsten altid erstattes af én lang: — — —.

Det første vers i det elegiske distichon er et daktylisk heksameter (græsk *heksa*- = seks-) og består af seks daktyler. Den femte er altid — — —, den sjette altid — —.

Det andet vers er et daktylisk pentameter (græsk *penta*- = fem-) og består af to gange 2½ daktyler.

Samlet ser det elegiske distichon således ud. Bemærk mulighederne for erstatning:

— — — | — — — | — — — | — — — | — — — | — —
— — — | — — — | — || — — — | — — — | —

Det elegiske distichon bliver brugt i digt 70, 72, 85, 87 og 109.